

DANICA.

Katolišk cerkven list.

List 40.

V četrtek 6. kozoperska 1853.

Tečaj VI.

Maril v spomin na sv. Vušarje.

Česena, Kraljica!
Česena mi bod!
O čista Devica,
Česena mi bod!
Ki Tebi, Marija!
Na goro hitim,
Per Tebi, Marija!
Jest biti želim.
Česena, Kraljica! i. t. d.

Pa nekaj, predraga!
Nazaj me derži:
O Devica preblaga!
Oh greh me teži!
Česena, Kraljica! i. t. d.

Sim daleč zabredel
Od Tebe, moj up!
Globoko je vjedel
Pregrehe me strup.
Česena, Kraljica! i. t. d.

Kak hočem ostati
Brez Tvoje moči?
Usmil' se, o Mati!
Ker greh me teži.
Česena, Kraljica! i. t. d.

Pomagaj, Marija!
O prosí za me!
Pomagaj, Marija,
De pridem do Te!
Česena, Kraljica! i. t. d.

Vse upanje svoje
Postavim na Te;
Le Dete Ti svoje
Poprosi za me!
Česena, Kraljica! i. t. d.

Kaj ne? o Devica!
De upati znam,
De Tebe, Kraljica!
Za Mater imam.
Česena, Kraljica! i. t. d.

Saj Ti si Devica
Preljuba vsa,
Si nam pomočnica,
Kot nekdaj si bla.

Zatorej, Marija!
Česena mi bod!
Na veke, Marija!
Česena mi bod!

Janez.

Beseda staršem in rednikom.

Lansko leto so Bamberski škof posebno opominjanje in podučenje razposlali do staršev in tistih, kateri šolarjem hrano in stanovanje dajejo. V tem listu uče starše in njih namestnike, kako si morajo najpred sami za se prizadevati, de se v vsih rečeh prav po kersansko obnašajo. Vse njih govorjenje in djanje mora takšno biti, de bodo učencam z lepim zgledam svetili. Gospodarji in gospodinje naj toraj bodo mladosti zgled pametniga, modriga, priljudniga obnašanja, in naj se sami varvajo togote, prepira, gerde kletvinje in sploh vse nespodobnosti, s čimur bi mladosti slab zgled dajali. Gospodarji in gospodinje v ti reči le prevelikrat premalo premislijo, de imajo zročeno mladost na svoji vesti, in ravno na njih obnašanju je velikrat zastavljena celiga življenja in pa — neskončne večnosti sreča ali nesreča!

Drugo, česar skerbni pastir rednike in oskerbnike opominjajo, je čuvanje nad mladostjo doma in zunaj doma. Vedno jim je gledati na vse njih djanja, pogovore med njimi in z drugimi v hiši, na njih nagnjenja ali škodljive strasti. Ohraniti se mora stanovitni red, de o pravim času molijo, vstajajo, iz doma, domu in k počitku hodijo; tudi, de se ogibljejo nespodobniga in njih

stanu in starosti neprimerniga lišpa v obleki. Ravno tolika in pogosto še večí skerb staršev in rednikov je potrebna zunaj doma, de ne začne mladost nevarnih tovaršij imeti in v nevarne kraje zahajati. Silo veliko šolskih mladenčev se skazi po neskerbljivosti gospodarjev, de niso za nobeno rabo več in se izgnani kakor deseti bratje okoli tavajo nadlegovat ljudi. Ni ga skoraj zaničljivšiga človeka od iztiraniga šolarja, kakor ni tudi lepšiga časa memo šolskih let, ako je mladenec moder in pošten; učenca, ki se modro obnaša, vse rado ima.

Gospodarji ali gospodinje šolske mladosti morajo tudi skerbeti, de se mladost zares uči. Dolžnost je tedaj 1. učencam učenju primerno starovanje dati, de niso z ropotanjem bližnjih rokočelcov moteni, pa tudi, de niso v sosedstvu s kacicimi drugimi stanicami, kjer bi za čednost kakšna nevarnost bila. 2. Ojstra in tehtna dolžnost gospodarjev je, gledati, de učenci ne postopajo, de ur ali se celih dni v nemarno ne zgublajo. Ravno to je velikrat izvir vse prihodnje nesreče za mladost. Tudi je skerbeti, de o pravim času k učenju vstajajo, de imajo potrebno luč, gorkoto itd. 3. Je treba včasih pri učnikih pozvediti in poprašati, kako de je z učenci. Njih veliko ima nesrečo mladosti na svoji vesti, kjer se poprej za njeno obnašanje nič pečali niso. 4. Tudi je njih dolžnost skerbeti, de domači učniki svojo dolžnost spolnujejo in de jim kake spodtike ne delajo. 5. Staršev velika zmota bi bila, ako bi mislili, de za otroke več dolžnosti nimajo, ko jim učnike preskerbijo. — Varhi naj pa tudi skerbé za posestvo in lastnino šolske mladosti, toraj, de reči, ki so jim jih starši zročili, dobro obračajo, de ne začno zapravljeti s sladkosnednostjo, z igranjem, z nepotrebno obleko, z nezmernostjo v jedi in pijači itd. Vse reči učencov naj bodo poznamnjane in zapisane, de se kaj ne pozgubi. Gospodarji ali gospodinje ne smejo učencam za nepotrebne ali take reči, ki sami ne vedo zakaj, denarja posojevati. Posojila naj pa imajo vse zapisane, de jih zamorejo staršem ali, če je treba, tudi učnikom skazati. Ako pa kateri učencam za nepotrebne reči denar posojujejo, viksi pastir starše od plačila odvežejo. Škof tudi svarijo pred dolgovi učencov pri družih ljudéh in tožijo zoper tiste, ki jim pohujšanje dajejo. — Vsa skerb pa je zastonj, ako starši svoje otroke z nepremišljeno dobrotnostjo omehkužijo. Ne da se ozdraviti hudo, ne odverniti nesreča, ki jo nespametna maturna ljubezen, mehkužljivo ljubkovanje in postranski ali skrivni materni krajcarji pri otrocih napravijo. Redljivost in zmernost, veselje do učenja, serčnost do dela, pokorsina do rednikov, velikrat zdravje otro-

kovo, dobri stan domačinstva in še dosti družiga velikrat v nič gre ter je prava žertva slepe ljubezni staršev. Pa britke so tudi solze staršev, ko se jim pozno enkrat pekoča vest zbudi in jim očita, de so začetniki nesreče svojih otrok.

Tehtniga in do groze resničniga pomena so poslednje besede viksiga pastirja, ko med drugim pravijo: „Ako tudi mladenec brez dobro uterjeniga poduka ostane top na duhu, je vender še za to ali uno delo pripravin; če je pa šolski mladenec hudobnež, je on za vse zgubljen, in za njega je vse zgubljeno. In ta zgoda in osoda nam tolikanj dražih mladenčev je večidel v vaših rokah, vi starši in redniki! Na vašim varstvu je, de bodo, kar jim je biti. dobri, bogoljubni, modri, krepostni mladi deržavljeni. . . Vi, oskerbniki! nikar ne zatajite časti in dolžnosti, ki ste jo na se vzeli, namreč očetje in matere njim biti“.

Križev pot v Polhovim Gradcu.

Spet nova slovesnost! Nad farno cerkevjo v Polhovim Gradcu se priljudni homec vzdiguje, na katerim je nekdašnji stari grad Gradaških baronov stal, in kterimu so dozda sploh stari grad rekli; zdaj pa je dobil imenitniši in lepši ime, namreč: „Kalvarija“. In kako se je to godilo, moram nekoliko povedati. Precej časa sem je že, kar so si sedajna blaga gospa grafinja Antonia Blagajeva na razvalinah stariga grada malo hišico na osem voglov sozidali, v katero so večkrat tudi ptujo gospodo peljali, pokazat kraj, kjer so spredniki blage grafinje nekdašnji prebivali. Med drugo gospodo je persla tudi gospodičina Ana Travn v Polhov Gradec; zakaj že zavoljo prijetnosti kraja, še bolj zavoljo priljudnosti grajskih marskter pride v to okolico. In ker je dalje v Gradcu ostala, jo je posebno ta misel obhajala, kako lepo bi se na tem homecu, ravno nad cerkevjo sveti „križev pot“ podal. Ko je še misli blage grafinje, de bi bili per volji, zidano hišico v kapelico posvetiti dati, zvedila, je sklenila „križev pot“ na svoje stroške postaviti, in k temu so še sosebno blaga grafinja perpomogli, ko so obljubili, kapelico ozaljšati in vse kar je v to potrebniga, napraviti. Kmalu so začeli lepe postaje (stacione) zidati in kvaterno nedeljo so visokočastiti O. Kalist Omeje, sprednik in fajmošter v Ljubljani, „križev pot“ slovesno vpeljali. Ob osmih že se je perčelo v farni cerkvi duhovno opravilo. V pridigi, ki je bila po sv. maši, so lepo razložili, kako se je „sv. križev pot“ začel, de je njega začetnik Jezus Kristus sam, ko je na pot britkiga terpljenja dvanajstkrat postal in po smerti dvakrat prenesen, s križa v naročje žalostne Matere Božje in potem v grob položen bil; zato je 14 postankov. Povedali so, kako je po mislih cerkvenih učnikov pozneje Marija nar raji te kraje obiskala in terpljenje svojiga ljubeznjiviga Sina premišljevala; de so tudi apostelni in drugi kristjani gotovo po tem potu radi hodili; de so Rimski papeži odpustke vsim kristjanam podelili, kteri so na tem potu terpljenje Jezusa premišljevali. Ker pa od vsih krajev niso mogli kristjani v te deže popotvati, zavoljo daljnosti in pomankvanja se po poti preživiti, so pozneji Rimski papeži perpuustili tudi po domačih krajih spominke postaviti in per obiskovanju teh spominkov se v duhu v svete kraje prestaviti, de se zamore na to vižo vsak duhovnih dobrot vdeležiti; zato so vsim pravovernim

kristjanam, kteri v domačih krajih, s pervoljenjem svetiga očeta, postavljene spominke ali „križev pot“ obišejo, ravno tiste odpustke podelili, kakor romarjem, ki svete kraje obišejo in tam Jezusovo britko terpljenje premišlujejo. Posebno lepo so perporočili, de naj se nikar ne sramujmo, te svete pobožnosti pogosto opravljati, ker je začetnik njen Jezus Kristus sam. Potem so povedali, kako dobra je ta pobožnost, koliko prida ima. Rekli so, kakor sv. Francisek Salezian in sv. Bonaventura terdita, de ni bolji pobožnosti, v svojim sercu ljubezin obuditi, kakor ravno premišljevanje Jezusoviga terpljenja; de v naših britkostih in težavah, v vsaki nadlogi in stiski zadobimo na ti poti tolažilo, podporo in gnado stanovitosti. Omenili so, de se per vsakim postanku kakšna posebna čednost dobi v terpljenju Jezusovim, če le podobo njegovo pogledamo in premislimo, kako malo poterpežljivosti, ljubezni, stanovitosti i. t. d. imamo. Poslednjič so še omenili odpustkov, ki se dobiti zamorejo per obiskovanju sv. križeviga pota, ter so tudi spomnili, ker je „sv. križev pot“ zunaj cerkve, naj bi zavoljo tega nobeden službe Božje ne opušal ali med službo Božjo sv. križeviga pota molil.

Ko so vse to prav lepo povedali, se je blagoslovljenje svetiga križeviga pota začelo. V pričo 9 družih duhovnov in zares velike množice ljudstva so pred prenovljenim velikim altarjem za to zapovedane molitve opravili. 14 mladenčev je vzdignilo table in šli smo s križem in dvema banderama v procesii proti omenjenimu hribčku. Per blagoslovljenju vsaciga postanka posebej, smo precej sv. križev pot molili, in ko smo od eniga do drugiga šli, navadno pesem peli. Spredej je bila dolga versta možkih, zadej ženskih zares veliko. Ko smo tako do verha dospeli, od kodar se po vsi okolici kaj lepo vidi, je bila v kapelici, ki je zato mende že prav kakor nalaš zidana bila, še ena sv. maša. Se ve, de je bila kapelica že popred blagoslovljena. In od tega moram tudi kaj povedati.

Blagoslovili so kapelico že angelsko nedeljo visokočastiti gospod tehant Andrej Pečar od milostljiviga škofa zato pooblasteni. Ko so blaga grafinja poprejšno hišico spodobno zmalati in lepi altar napraviti dali, so tudi mašni plajš, kelih, bukve, posebno lampico in sploh vse v to potrebno perpravili in blagorodna grafinja Terezia Auerpergova so z lastno roko za to prav primerjeno veliko podobo žalostne Matere Božje zmalali in tej kapelici podarili. Cela kapelica je lepa krona na prijetnim homecu, kteriga je nekdašnji terdni zid stariga grada venčal, kterimu se pa zdaj 14 postankov tako lepo poda, kakor de bi bil že od nekdašnji zato namenjen. Tu kjer so nekdašnji baroni in žlahtniki prebivali in na hribčku, kamor sovražnik od nobene strani priti ni mogel, se zdaj v procesii zvečičarja našiga Jezusa Kristusa britko terpljenje premišluje, in Bogu Vsigamogočnimu nar svetejši dar opravlja. Kdo bi bil nekdašnji to mislil? Naj bo po namenu blagih serc, ki so si zares lepi spomin same postavile, vse v večji čast Božjo! Janez.

Ogled po Slovenskim.

Iz Ljubljane. Gospod Janez Gasperlin, oskerbnik Motniške fare, ostane tam za fajmoštra; v Kamnik pride za kaplana g. Luka Dolenc, na njegovo mesto g. Leopold Gestrin, v Reko g. Janez Smole, v Mozel g. Janez Kuavs; g. Jakob Rorman je prestavljen iz Vač

na Trebevno, na Vače pride g. Jožef Pretner, v Borovnico g. Franc Povše, v Bevke g. Jakob Stresen, v Radeče g. Matevž Sevel, na njegovo mesto g. Franc Levičnik, v Polanji g. Franc Pustaverh, v Ribnici g. Franc Cerer, v Žužemberg g. Alojzi Peharc, v Čemšenik g. Juri Stenko, v Šent-Juri pri Svibnu g. Ignaci Okorn, v Vinico g. Janez Erjavic, v Merno Peč g. Peter Teran, v Podzemel g. Franc Grivic, v Škocian pri Turjaku g. Jožef Golob, v Šent-Mihel g. Karl Hofer, v Žužemberg g. Janez Kek, v Prečno g. Martin Narobe, v Adlešič g. Franc Jeršič; g. Franc Jeranič je prestavljen iz Bohinske Bistrice v Šmartno pri Kranju, in g. Blaž Petrič ostane v Hrenovici za kaplana.

Iz Ternovske fare 3. kozoperska 1853. — Terpin. — Morebiti se Vam čudno zdí, de v tem, ko ste od družih strani Krajnske tolikanj darov za zamurčike in afrikanske mision prejeli, jih iz naših krajev pogrešati morate. Sram bi nas sicer moglo biti. — Kaj de je tega vzrok, si ne upam soditi. Morebiti je revšina ljudi in letošnja slaba letina tega kriva? — Pa naj bo kar hoče, Bogu, ki vse kota serca pregleduje, je že znano. Jaz Vam le tolikanj povedati zamorem, de nekteri naših ljudi, se vé, de tisti, ki so kersanskiga duha navdihnjeni, radi prebirajo „Zgodnjo Danico“, posebno, kadar jim kaj od zamurčikov in afrikanskiga misiona pové, in de je tudi bratovšina zamurske matere Božje v prid imenovaniga misiona od konca več obetala, kakor se je potlej zgodilo. Posebno žalostno je, de taki, kteri bi nar lažej kaj v to storili, nar manj storijo, in večí del darov, ki ste jih od tod prejeli, so jih le taki zložili, ki so jih z žulami svojih rok pridobili; Bog jih bo pa tolikanj blišečejši povernil. Se to Vas prosim, pošljite nam nekoliko v Danici omenjenih podobíc zamurske matere Božje, de saj ta vidni spomin takim blagim dušam podelimo.

Še to Vam moram potožiti, de mi pomankanje duhovnov v naši škofiji močno, in s kervavim srcem občutimo. Velika in obširna fara, ki šteje blizo 6000 duš, in samo trije duhovni, to je žalostno. De na vsaki taki fari imajo trije duhovni več kakor zadosti dela, vsaki lahko prevede, na naši fari je pa še to posebniga, de ima 17 podružnic, do kterih morajo ti trije duhovni, brez obhajil, čez 400krat v letu iti; če k tim obhodam še obiskovanje bolnikov pristejemo, tako se brez vsiga dvoma reči sme, de imenovane gospode 600—700 potov v stranske vasi zadene, kterih vsaki nar manj pol dneva vzame. Kako je potlej mogoče, de bi zraven imenovanih potov, spovednice itd. še šolo mogli prav vladati, in tako oskerbeti, kakor bi se želelo! Sej sami skušate, kolikanj da šola opraviti, ako hoče učenik svojo dolžnost dopolniti. — Če tedaj ne dobimo še četrtega pomagavca, kteri bi posebno skerb za šolo prevzel, tako mora dušno oskerbljenje, posebno pa šola veliko škodo terpeti. — Če je po celi škofiji tako pomankanje, je v resnici žalostno za nas! — Z Bogam!

Iz Tominskiga. — Kaka brezbožnost se v sedanjim žalostnim veku sem ter tje celo med prostim ljudstvom najde, kaže tudi naslednji dogodek. — Iz neke vasi — kjer lepo obnašanje med mladimi in prava pobožnost med starimi zmiraj bolj veselo napreduje — gre letos po dokončani domači košnji več pridnih mladenčev v bližnjo srenjo, kjer je dela še obilo, travo kosit. Pa prišli so tu med družbe, kakor nih se niso nadjali: slišati so mogli govorjenje in viditi obnašanje, kakor nih niso bili vajeni; zakonski se z nezakonskimi skušajo, kdo bi koga s klafanjem in nesramnim vedenjem prekosil. Tudi ni per njih skoraj videti kakih znamenj katoliških kristjanov. Ptujci se v teh okoljsinah vender ne dajo plašiti, opravljajo zvesto svoje vsakdanje kristjanske dolžnosti, in se nekersanskiga obna-

šanja sodelavcev nič ne vdeležijo. Ali to unim ni bilo po volji; — zakaj natorna sramožljivost, ki se vpricho poštenih ne da več zadušiti, jih je začela svariti. Tedej začnejo ptujcam zabavljati, jih s pobožniki, s svetniki zmerjati; celo preklinjajo, svete nauke, molitve in druge pobožne opravila zaničujejo. K temu pa ptuji mladenči niso molčali, temuč so se spodobno za božjo čast potegnili, in so tudi brezbožnikom marsiktero njih sirovih nevednost tako razjasnili, de so se uni osramoteni togotili, in niso vedili kaj več govoriti. — Nekaj vender še najdejo. De bi svojo brezbožnost saj na kako vižo zagovarjati zamogli, se začnejo s svojim blagostanjem bahati. Kakšín dobiček — rečejo ptujcam — imate pa vi od svoje pobožnosti — od svoje molitve? Kaj več vam Bog zato daja, ko nam? Glejte, per nas se tako dobro živi, kakor per vas — in morde še bolje; živina se nam lepo redí, kakor vam; vaše polje ni nič lepši, ko naše itd. — Tudi na to bahanje so vedili uni zadosti umno in v duhu kersanske vere odgovarjati. Povedali so, de tudi živina (ktera ne moli) dobro živi, če dobriga gospodarja ima; de oni niso zato pobožni, de bi samo na svetu dobro imeli; de Bog na svetu pravičniga vselej ne plačuje, kakor hudobneža vselej ne kaznuje — de daja nad pravične in krivične solnce sijati in dežiti; — de Bog dostikrat poljske perdelke pokaže, pa jih lahko tudi spet vzame, preden jih ljudje popraviť zamorejo — vrednim v skušnjo, nevrednim v kazen itd. — Brezbožniki se vsimu temu, se vé de, sirovo smejaajo. Vender kaj se permeri! Nekaj dni po tem se perpelje temen oblak, in izsuje nad polje brezbožnih bahačev toliko toče, de je uno poprej tako lepo polje zdej zimski pustini podobno! V celi okolici ni toča letos nikjer tako razsajala in toliko škode naredila, kakor na omenjenim polju. Na polje pobožnih ptujcev pa le ena toča padla ni, desiravno se srenji skoraj mejite. Zdej se brezbožniki togotijo in kolnejo, kakor de bi bili uni mladenči krivi, de jih je toča pobila! — Bog pošlji v ta zares s ternjem zarašeni vinograd pridniga delavca.

Iz Gorice 1. kozoperska. — Teržan. — Na god svetiga arhangela Mihaela je bila redka slavnost v Gorici v nadškofijskim poslopju. Ta dan namreč je bil namenjen, de se je križ za zasluge slovesno podelil častitimu gospodu Antonu Sesiču, vodju nove naprave za izrejo zapušenih in zanemarjsnih mestnih otrok in katehetu izglednih začetnih šol. Ko je poldan odzvonilo, so se zbrali pri našim prevzvišenim knezu in nadškofu razun predsednika Goriške kresije, g. Barona Franca Buffa, vsi tukajšni korarji velikoškofijske cerkve z veliko drugimi duhovniki, in vsi učeniki normalnih in realnih šol s svojim vodjem vred. Knez in nadškof so sami po lepim nagovoru, v kterim so govorili od imenitosti te ure, častni križ g. Sesiču na persi pripeli, za kar se je ta s kratkimi, toda prav spodobnimi in primernimi besedami zahvalil, in željo razodel, de bi se ta njegova zahvala in vedna pripravljenost, po moči vse dobro podpirati, svitlimu cesarju na znanje dala. — Gospod Sesič je po tem takim že tretji duhoven v Goriški škofiji, ki so ga za posebne zasluge svitli cesar slavno počastili.

Že 24. prosenca tega leta sim v tem listu s pohvalo omenil verliga slovenskiga pridgarja, ki po naši Goriški škofiji slovi, in ki je od prijatlov naprosen so peresa lotil, de bi svoje pridige v čisto spisal in v natis dal, čigar imena si nisim upal takrat še svetu naznaniti. Ker sta ga pa „Šolaki Prijatel“ že v svojim 6., in „Slov. Bčela“ pa v svojim 8. listu tega leta po imenu povedala, in ker se čas že bliža, de pridejo te pridige občinstva v roke, naj tudi bravci Danice zvedo, kdo je ta verli mož, ki stopi sadaj v kolo

slovenskih pisateljev. On je častiti oče Mansvet Šmajdek, franciskan v Gorici, in učenik naravoslovja v domačih šolah svojiga reda na Kostanjevici. Kakor zamorejo pričati vsi, kateri tega blagiga očeta osebno poznajo, de je on v družbi sama zgovornost; ravno tako pričajo pa tudi njegove pridige, ki sim jih v rokopisu bral, in ki sadaj v natis pridejo, de mu tudi tiste zgovornosti ne manjka, ktera je duhovnu v cerkvi pred altarjem in na leci potrebna, de v grehih spijoče zdrami, zdramljene k pokori naganja, spokorne na bodoči poti zveličanja uterdi, in pobožne padcov ovarje. Svest sim si, de bodo njegovi „shodni odgovori“, ki jih je v raznih priložnostih zdaj tu zdaj tam po naših krajih imel, kakor njegovim poslušavcem, kadar so bile izustene, tako tudi njegovim bravcam dokaj ugodne, kadar enkrat na svitlo pridejo.

Tudi častiti gosp. Janez Kumar, dušni pastir v Kožbani, naj višjim kraju naših rajskehi Berd, je lepo število prav dobrih pridig že pripravil, in upamo, de jih bo tudi on na svitlo dal. To je tisti duhoven, kteriga sim bil v ravno tistim pismu od 24. prosenca tega leta omenil, s pristavkam, de mende nekaj spisuje. — Tako je prav, de se mladi duhovni pisati lotijo, de bomo tudi slovenskih pridigarjev kaj več imeli, kterih do sadaj še vedno malo štejemo, zato pa večidel tisti, kterim jih je treba, po nemških, v naših krajih tudi pogosto po italijanskih pridigarjih segajo, in se z revno prestavo v slovenski jezik dragi čas tratijo, in tako mnogokrat se sebi in svojim priprostim poslušavcem milo slovenšino pačijo. Vse to se bo lahko scasam na boljši obrnilo, ako dobimo primerno število dobrih slovenskih pridigarjev, ki z lepim in oglašenim jezikom Božjo besedo razlagajo in oznanujejo.

Pogled v Goriške šole. Te dni nam je dobrotna roka poslala razkaz Goriškega učilništva v preteklim šolskim letu 1853. Iz njega se vidi, de je bilo letas v Gorici v latinskih šolah 233 učencov, in sicer: 131 Slovencev, 75 Furlanov, 18 Lahov, 8 Nemcov, 1 Hrvat. Učelnine so plačali 544 gold., iz Verdenbergianove zaloge pa so dobili 4061 gold. 52 kr. Nemškega jezika so se mogli vsi učiti, slovenšine se je pa le 59, in lašine 98 učencev učilo. Kar napredovanje zadene, so vsi ali izverstnemu ali pervimu redu vpisani. Veselja nam je serce poskakovalo, brati, kar vodstvo o tem piše: „Z obnašanjem in učenjem učencev smo bili zadovoljni. V celim letu ni bil nihče oistro kaznovan; pridnost in gorečnost se je tolikanj povečala, de konec leta le eno slabo pričalo ni bilo dano“. Branja vredna je tudi obravnava gospoda učenika Vincenca Lavkotskiga: „Kako naj se učenci ptujih jezikov učé“; Hamilton in Jacotot sta pretresovana ter pohvaljena in grajana, kakor ravno zaslužita; pokazana je pa tudi pot, po kateri bi se po mislih gospod pisave nar gotovši srečni konec doseči zamogel. Njegovo prvo pravilo o tem je: Jezika se moramo iz jezika učiti. — V realni šoli s 3 razredi je bilo 114, v izgladni začetni šoli 603, v nedeljski šoli 430 učencev, v dekliški šoli pri častitih Ursulnicah 211 učenk, v malih šolah z dvema razredoma 158 učencev, v dekliških malih šolah 181 učenk, v šoli za gluhomutece 67 učencev in učenk. Pomljivo je, de je v Gorici realna šola še vedno z izgledno začetno solo združena in de so v začetnih šolah razredi zaporedoma razdeljeni v laško-nemški in slovensko-nemški oddelek in v nedeljski šoli v laški in slovenski oddelek.

Od Soče — Pečana. — XXI. nedeljo po binkoštih bo v Tominu nova maša, ktero bo častiti gospod Jožef Golia slovesno pel. Ta duhovna veselca mi

da priložnost nekoliko verstic v „ogled po Slovenskim“ iz naše domovine pisati. Ne zameri mi, ljubi bravec! tudi jez sim Tominec; Tominci pa priserčno ljubijo od svojih priljudnih gričkov se pogovarjati. —

Ta novoposvečeni mašnik je 34. v številu živečih duhovnikov, ki so iz Tominskiga dekanata domá. 9 jih je iz dekanaske fare, drugi so pa iz okolnih duhovnij. 16 jih služi v domačim dekanatu, in vsi drugi sem pa tje v nadškofiji. Moram reči, de vsi duhovni iz našiga dekanata so prav bistre glave in zares častitiga zadržanja. Dva sta dekana, sedem jih je fajmoštrov, dva sta podfajmoštra, deset jih je izpostavljenih kaplanov, drugi smo pomagavci, eden je pa v nadškofijski pisarnici. Ako bi hotel svojim domačim bratom kaj oporeči, bi bilo to, de oni domačijo preveč ljubijo, in se težko od nje ločijo. Druga opotika, ki jim pot do viši službe gradi, je ta, de prijatlov nimajo, ki bi jih dalje porinili, in tako morajo z vsimi svojimi dušnimi darovi v domačih hribih spletniti.

Ako se iz števila na Tominskim rojenih mašnikov na pravno omiko naših seljanov in na njih pobožnost pogleda, mora vsak soditi, de jim gre čast in slava, in se ne bo motil. Tominci so bili — sploh rečeno — še vselej pridni kristjani, in de so tudi zvesti državljani, so v pretečenih letih dokazali; zakaj pri vsm podpihovanju, ki so ga jim laški rogovileži donasali, so mirni in cesarjevi hiši zvesti ostali. — Zares, ne morem tajiti, de Tominci imajo eno černo piko v svoji dogodivšini; spuntali so se bili namreč nekđaj zoper svoje predpostavljene blezo pod cesarjem Jožefam I. in zato-rej so jih drugi ljudje vedno „puntarji“ zmerjali. Pa če to reč bolj natanko pregledamo, jih bomo zavoljo te norosti nekoliko izgovarjali. Oni so bili ta čas čisto neotesani in se komej od divjakov razločili; gospoda jih je do kervavih žulov stiskala; njih vlastelin jih je kakor sužnike imel in tako gerdó z njimi ravnal, de, kakor pravijo, je vsaka deklina, preden se je omožila, osem dni v gradu služiti mogla; učencev niso imeli, in ako so tudi včas po tri mašnike za celo okrajno iz Čedadu dobili, jih niso — lahov — nič razumeli. Zdaj jo je bil še neki slepar v gosposki suknji med nje primahal, ki se je od vasi do vasi potikal, zvito jih pomiloval, jim zlate grade obetoval, in malopridno jih šuntal, pa ne zoper cesarja, marveč zoper vlastelina in njegove vradnike. Tako je punt vstal. Vlastelin in njegovi vradniki so v Gorico zbežali, in ondi od cesarja pomoči prosili; puntarji so jo za njim mahali, in ker se neotesan človek, kadar se je sprožil, ne da z lepim več umiriti, so tudi tačasni Tominci na cesarjevo opominovanje gluhi ostali, in z osodno besedo „butica stori pravico“ do Solkana privihreli, kjer so pa od vojsakov premagani in puntarski poglavarji kervavo kaznjeni bili. — Če vse to pri pravi luči pregledamo, in se v njih osodo nazaj mislimo, povejte, ali niso izgovora vredni? Mi bi jih mogli bolj pomilovati kakor puntarje zmerjati. — Zdaj pa so Tominci, kakor sim že omenil, pridni kristjani in zvesti državljani. Oni ljubijo omikanost, svoje otroke v ljudske šole radi pošiljajo, in če oče zapazi, de sinček dobro glavico ima, ga tudi v Goriške šole pošlje. Od tod toliko duhovnov iz dekanata. —

O p o m i n.

Visokočastiti gospod Simon Vilfan, fajmošter v Kranjski Gori, so nam rarno naznanili ceno podob za ude družbe treznosti; 100 jih namreč velja 1 gold. 20 krajc., posameznim se bojo pa po krajcarju prodajale.